

לשון-אפעה פורחת במכתש-רמון, 21.3.2020

בועז לנגפורד, חוקר מערות ודוקטורנט במרכז לחקר מערות, המכון למדעי כדור הארץ, האוניברסיטה העברית בירושלים - boazlangford@gmail.com

הביא לדפוס - **אבי שמידע**

השרך לשון-האפעה הוא "אחד מפלאי עולם": זהו שרך הנמנה על סדרה קדומה במחלקת השרכיים בה המנבגים מופרדים מהעלים וממוקמים על גבעולים עצמאיים. המינים של הסוג לשון-אפעה זעירים ותופסים בדרך כלל נישות עניות במשאבים כמו מעונות עניים במינרלים, מעונות מוצלים או חולות במדבר. כך גם המין הנידון **לשון-אפעה רבת-עלים** (=ל.א. מצרית) *Ophioglossum polyphyllum* הגדל במדבר הקיצוני של הסהרה ובבתי-גידול יובשניים באזור הסודני. בקצה תפוצתו הצפוני הוא מגיע לישראל וירדן ועד השנה האחרונה נמצא בארץ רק בשני אתרים: בחולות שיזף ובחולות מערבית לסמר. לפני שנה נמצאה אוכלוסיה חדשה בנחל חולית (אשר שמו החולף לנ. קמאי) ועתה אנו מדווחים על לבלוב ו"פריחה" של אותה אוכלוסיה במפער קמאי במזרחו של מכתש רמון.

לשון-אפעה רבת-עלים בחולית מפער קמאי, 17.3.2020, צלם בועז לנגפורד ©

עשרות פרטים של **לשון-אפעה רבת-עלים** גדלים בחולות המטפסים על הרי הגיר בקצה המזרחי של מכתש רמון. בעקבות מספר גשמי הברכה שירדו בנגב באזורים שונים מאז אפיק ים-סוף הגדול שארע בתאריך 26.10.2019 הייתה נביטה וצמיחה בבתי-גידול יובשניים ביותר. עתה הנגב פורח וגם בחולות באזור נחל חולית (קמאי) ונחל גלד מצאנו צמחי מדבר המופיעים רק אחת לחמש שנים ופחות. צמחי לשון-האפעה מרוכזים במעלה החולית במקומות שהחול מעורב בסלעי גיר. מקום זה ידוע כבית-גידול משופר שכן בחול ישנו חלחול של 100% מכמות הגשם אך המים מחלחלים מעט ונאגרים בשכבת הגיר. כלומר חול רדוד המכסה שכבת סלע או אפילו חמדה מהווה בית-גידול משופר במדבר

(עורב מידע בע"פ). הצומח של חולות נודדים המטפסים על הרים במדבר שכיח בצפון סיני וידוע כבית-גידול בעל צמחים מיוחדים, עשיר מחד בצמחי חולות ומאידך גדלים בו צמחים רליקטים ים-תיכוניים (שמידע 1972). הסלעים ואבני הגיר בבתי-גידול אלה משויפים, מחורצים ומבריקים באופן מיוחד.

לשון-אפעה רבת-עלים בחולית מפער קמאי, 17.3.2020, צלם בועז לנגפורד ©

שני המינים השולטים בחוליות שמעל מפער קמאי (בתאריך 17.3.20) הם לוטוס שעיר זן פארן וחבצלת הנגב. הלוטוס צובע את החולות בצהוב כשעלי חבצלת הנגב מופיעים בצפיפות של כ-5 פרטים למטר רבוע. על אף העונה המאוחרת, הופתענו למצוא פרט יחיד של חבצלת פורח. מינים נוספים שפרחו: **בת-מדבר מצרית, כתרים אדמדמים, נץ חלב דק-עלים, חלבוב קהירי, עוקץ-עקרב צהוב, פגוניה דביקה, צהרון מצוי, כפתור החולות, דנתונית החולות, ציפורנית החולות, בטנונית שעירה, חרטומית ערבית, פריינית שרועה, פרסה מקרינה ופשתנית ססגונית**(רק הזן הצהוב). מרבית כיסוי הצומח הירוק והצמחים הפורחים מופיע מתחת לאזור הרוחות אשר בראש החולית בשולי הסלעים ומשטחי הסלע הבולטים מהחול.

...ושאר "נפלאותיה של לשון-האפעה כמין "אדום" בסכנת הכחדה ועל הביולוגיה והתפוצה - הרי הם כתובים בספר האדום של צמחי ישראל.

לשון-אפעה רבת-עלים בחולית מפער קמאי, 17.3.2020, צלם בועז לנגפורד ©

ספרות:

שמידע א 1972 הצומח של ג'בל מע'רה, צפון סיני. עבודת מאסטר. המחלקה לבוטניקה, האוניברסיטה העברית בירושלים.

Shmida A and Orshan G 1977 The recent vegetation of Gebel Maghara.
In: Prehistoric Investigations in Gebel Maghara, Northern Sinai. Bar-Yosef O and Phillips JL (eds.). Qedem, No. 7, Jerusalem, pp. 32-36.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: לנגפורד ב ושמידע א 2020 לשון-אפעה *Ophioglossum polyphyllum* פורחת
במכתש-רמון, חדשות בוטניות, כתב-עת "כלנית", מספר 7.

[/https://www.kalanit.org.il/ophioglossum-polyphyllum-news](https://www.kalanit.org.il/ophioglossum-polyphyllum-news)

